

ÉLET ÉS KULTURA

SZINHÁZ

AZ EMBER TRAGÉDIÁJA. Klasszikus drámáink előadásán úgy vagyunk jelen, mint az ókori görög az ünnepi játékokon. A színpadi cselckemény és mese már nem új számunkra, csak a költő szavát várjuk és az előadók művészetét élvezzük. Az *ember tragédiája* a legismertebb magyar színpadi mű. Sorait sokszor átelmékedtük, képei bennünk élnek, alakjai mint típusok közöttünk járnak. Ilyen darabot választani bemutatkozásra, már maga is elismerést érdemel. Próbára teszi a rendezőt, ad munkát bőven a színpadi tervezőnek és sorba bemutatja a színészeket.

Both Béla rendezésében a Tragédia újjászületett. Az új szegedi előadás nem volt kópiaja egyik ismert rendezésnek sem. A szegedi színház színpadán nem nőhetett monumentálissá a darab, de a keretet nem is éreztük szűknek egy *intimebb* Tragédia számára. A lépcsőkkel és terraszokkal tagozott színpad is ezt az utat jelölte a rendezés számára.

Ez a színpadi megoldás be is vált minden jelenetben, csak a római szín csoportjait vágta el egymástól és a londoni képet tette néptelenné, kisorszúvá. Az egyiptomi, az athéni, a prágai és a párisi színeket éreztük a rendezés legszebb eredményének. A falanszter és az eszkimó jelenetek hatását megbénította a szöveg megcsontítása.

A dráma hangulati töretlenségének megőrzésében hűséges társa volt a rendezőnek a díszlettervező. Az egyszerű eszközökkel dolgozó *Sándor Lajos* színpadi képeit sokáig nem fogjuk elfelejteni. Semmi feleslegesét nem helyezett a színpadra, de beszédes jelképei mindig a lényegre hívták fel a figyelmet. Mintha Shakespeare színpadának jelző-

táblái alakultak volna át színes vázlatokká.

Ebben a keretben léptek fel a szereplők.

Ladányi Ferenc kedvvel mélyedt el szerepében és sokat megmutatott abból a gazdagságból, amit a költő beléhelyezett. Mintha nem is először játszotta volna Ádámot, színről-színre újult ő is, nemcsak a sokrétű szerep. Már az elmúlt évadban bebizonyította, hogy abból a művészfajtából való, akire az előadás sikerét lehet építeni.

Petúr Ilka mértéktartó játékkal mutatkozott be az örök asszony szerepében. Hangja hol férfiasan zengő, hol elhalkul s ilyenkor a nézőtér közepén már érthetetlenül válik. A két végtelenség között meg kell találnia az átmenetet.

*Bánky Róbert*nek jutott a leghálásabb szerep. A sokféle Lucifer-típusból talán az irónia áll legközelebb Bánky alakításához. De ez az irónia olykor fenség nélkül jelentkezett Luciferében és már-már kispolgári kedélyességbe csapott át. Nem éreztük, hogy a dráma gyilkos ígéit *emberen túli lény* mondja. És nem éreztük az embert kezében tartó luciferi hatalom állandó jelenlétét sem. Szövegének elmondása után néha maga a démon is megpihent és nézőnek állt be a színpadi csoportba.

A kisebb szerepek simán illeszkedtek bele a Tragédia egészébe, de szeretnénk volna, ha az átvonuló arcokban a néhány mondatos megszólalásokban is többször jelentkezett volna a mű nagysága. Így színtelenül hangzott el Péter apostol beszéde, és nem ragadt meg a pátriarka, a falanszteri tudós és az eszkimó jelenete. Kisebb szerepekben is kiemelkedtek *Gakos Gyula* (demagóg), *Kertész Irén* (Hindia), *Sorr Jenő* (Rudolf császár). **SPEKTATOR.**

ZENE

ÚJVIDÉKEN augusztusban egyházzenei ünnepségek voltak. Az újvidéki főtemplom Cecilia Énekkarának jubileuma alkalmából a Katolikus Kántorszövetség Újvidéken rendezte meg rendezési közgyűlését, melyen a Délvidék előkelő társadalmának élén Grósz József dr. érsek is megjelent. A közgyűlést Beresztóczy Miklós pápai kamarás min. tanácsos ünnepi beszédben nyitotta meg. Méltatta többek között az újvidéki Cecilia Énekkarnak és karnagyának, Léh Jakab egyházzenei igaz-

gatónak érdemeit, egyházművészeti munkásságának jelentőségét. Léh Jakab, akit a jubiláló énekkarnak az újvidéki Levante Otthon nagytermében rendezett ünnepi hangversenyén is lelkesen ünnepelt az egybegyűlt előkelő közönség, alapos zenei tudással, az egyházi zene komoly átélésével vezényelte az egyházi muzsika klasszikusainak legszebb kórusműveit. Ez alkalommal sikerrel lépett fel még az újvidéki lényiskola és a kalocsai apácák énekkara Mária Bertilla és Mária Maris-

tella nővérek vezetésével. Méltóképen reprezentálta a magyar orgonaművészetet az a templomi orgonaverseny is, amelyen Antos Kálmán, Halász Béla és szenttamási Horváth Mihály működött közre. A kántorszövetségi közgyűlésen felszólalt még Faludi Béla főiskolai tanár, ügyvezető igazgató, aki gyakorlatias és szociális érzékkel vonta meg azoknak a kereteknek vonalait, melyekben a Délvidék egyházzenei élete az eddiginél még sokkal bensőségesebben kapcsolódhatik be az egész ország vérkeringésébe. Annál örvedetesebbek voltak Faludi Béla megállapításai, minthogy köztudomású, hogy ő az ország egyházzenei életének egyik legbuzgóbb munkása és vezetője, aki mint a közismert Cantate zeneműkiadónak tulajdonosa is jelentős szerepet visz különösen az egyházzenei népművelés terén.

A SZEGEDI OPERATÁRSULAT bemutatkozott Puccini Bohéméletének előadásában. Gondos előkészítés és alapos betanultság jellemezte az operastet mind a zenekar és karnagy, Fricsay Ferenc részéről, mind pedig a szereplő fiatal operaénekes-színészek szempontjából egyaránt. Puccini operáit, de általában az opera remekét, nemcsak nagy pedagógiai hatással lehetnek egy kialakulófélben levő operatársulat együttesére, hanem a belső zenei tartalom arányossága, szabályossága, a dallamvonalak finom rajzolata révén valóságos próbakövei lettek az operai zenekarok és énekesek művészi tudásának. Ebből a szempontból is örömmel állapíthatjuk meg, hogy az új operatársulat első fellépése megfelelt a várakozásnak. Jelentős szerep jut majd a szegedi operatársulatnak országos viszonylatban is a fiatal énekes generáció kiművelése terén. Értékes szereplési lehetőséget ad a feltö-

rekvő, szorgalmas, fiatal tehetségeknek, de egyben Szeged zenei életében is új szint hoz. Az előadást Fricsay Ferenc karnagy közismert alaposságával vezényelte. Rodolfo, a költő szerepében Baumgartner Margit, és Musette alakításában Sallay Margit valóban megfeleltek egy jó operaelőadás követelményeinek. Megyesy tenorja a mély regiszterben még kissé bizonytalan, különösen a pianókban, viszont a magasabb fekvések fortéi még kissé csiszolatlanok. De játéka is, zenei előadása mindenképen ígéretes. Mimi szerepében Baumgartner Margit szopránja helyenkint egészen tökéletes volt, kissé édeskés, mind a tempók, mind a játéka kissé lassú, néha majdnem iskolás, — de hiszen ezt a felszabadultságot majd később a nagyobb színpadi gyakorlat amúgyis magával fogja hozni! Sallay Margit Musette szerepében, szerencsésen alakítva a hisztérikus, de alapjában véve jólelkű nő alakját, zenei tudásával is meglepte a közönséget. A mellékalakokat is jól megjatszotta: Katona Lajos, Kara Richárd és főleg Dalnoky Viktor dr., akinek nemcsak a háziúr szerepében sikerült iromikus alakítása, hanem, aki a rendezés nehéz munkájában is összhangba hozta az opera képszerű hátterét és a szerepek arányos elhelyezkedését a zene belső tartalmával. Különösen feltűnt, hogy a mellékszerepek színészi játéka is mindenütt simulékony és kidolgozott volt, bár a hangerősség itt-ott kárt szenvedett a zenekar fúvósainak átmeneti túlsúlya miatt. Még a kisebb szerepek alakítói, Kemény József, Kiskut János és Mihocsa Lajos is könnyen mozogtak a színpadon. A szegedi operatársulat ilyen kezdet után bizonytalán még sok értékes művészi esttel fogja gazdagítani Szeged zenei életét. MUSICUS.

MŰVÉSZET

A SOMOGYITELEPI TEMPLOM ÚJ FALFESTMÉNYEI. Az a freskósorozat, mellyel Vinkler László a somogyitelepi templomot díszítette, most ugyancsak az ő keze által három új festménnyel gazdagodott: az apszisban az „Utolsó vacsora“ és a „Feltámadás“; a diadalív fölötti falon: „Jézus Szíve“. Az új képek stílusban lényegesen eltérnek a sorozat régebbi ábrázoló jellegű festményeitől. Vinkler László mai stílusa az „Utolsó vacsora“ képen indul el, majd a püspöki tanoncotthon kapornájában készült festményén gazdagodik új elemekkel, végre a somogyitelepi két utolsó képen a kiteljesedés

állapotába jut. E stílus lényegéhez tartozik az, hogy a szigorú falszerűség szellemében egyszerű rajzzal, következetes szűkszavúsággal, de világosan ábrázolja a cselekményt és semmilyen kíván többet mondani, mint amennyi annak megértéséhez szükséges. Ezért lemond a térszerűségről s a minimumra csökkenti a környezethez tartozó objektumok számát is. (Az Utolsó Vacsorán csak az asztal és a tányérok, a Feltámadásnál a kőkoporsó vonalait s a katonák lándzsái láthatók, mint a cselekvéshez tartozó rekvizitumok). Ez a lakonikus ábrázolás és a falszerűség hangsúlyozása hozza magával az elő-